

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Deum in iustis suis Humilitatem maximè curare. Cap. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

Hieron. ibid.

humili spiritu.] Excelsus profecto cum sit Deus, habitat in corde excelsio (vt exponit Hieronymus) & sanctus in sancto. At quod est cor excelsum, quod sanctum? Nullum aliud nisi cor contritum & humile, quod compunctione abiecta peccatorum deserit, & humilitate se terrenis euacuans ad caelestia dona capienda disponit. Denique venit ille vt viuificet spiritum humilium, & viuificet cor contritorum. His humilibus & contritis vitam suam similem, nimirum gratiae vitam impertit, & in viuificatis sibi complacet; eosque dilectissimos habet, quos humilitate suae voluntati subiectissimos reperit.

1. Cor. 13. 1.

Prosp. epist. ad Demetria. ad finem.

Casav. epist. Homil. 28.

Prou. 11. 2.

Accedat & alia causa, propter quam humilitas animas iustas Deo gratissimas faciat, quia scilicet sine illa reliqua obsequia, licet magna, licet difficilia, licet pretiosa, Deo placere non possunt. Et quidem hoc proprium charitatis virtutum generis esse videtur; de qua dixit Paulus: Si linguis hominum loquar & Angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut aes sonans, aut cymbalum tinniens.] Et postea: Si habuerio prophetiam, & fidem, & elemosynarum largitatem, & martyrij fortitudinem, sine charitate nihil sum, & nihil mihi prodest.] Sed si attendere consideremus, idem elogiū humilitati conuenire videbimus. Quod non audeo dicere nisi Prosper, Regiensis Episcopus, & perpetuus Augustini lector, non antea dixisset. Ille ad Demetriadem virginem scribens, & remedia aduersus spiritum superbiae perscribens, sic ait: Hunc autem corruptissimum pestilentiae ipsius statum spiritus verae humilitatis, & verae charitatis excludit. In nullo enim haec virtutes ab inuicem diuiduntur, & ambarum tam indiffereta connexio est, vt qui in vna earum constituitur, simul vtraque potatur. Sicut enim pars charitatis est humilitas; ita pars humilitatis est charitas. Et si illa recolamus, quae sine bono charitatis infructuosa esse Apostolus definiuit, inueniemus eadem similem habere charitatem, si eis humilitas vera defuerit. Quem enim fructū habebit, aut cum inflatione scientia, aut cum humana gloria fides, aut cum instantia largitas, aut cum elatione martyrium? Vnde quia in destructionem superbiae & humilitas tendit & charitas, de vtraque habeatur dictum quicquid de vna est disputatum. Et ad idem Casarius ait: Iterum atque iterum rogo, & admotheo vos fratres, vt obedientiam, humilitatem, atque charitatem, non solum senioribus & coequalibus, sed etiam iunioribus exhibere iugiter studeatis: quia quaelibet bona seruis Dei habere cōtēderit, omnia infeliciter perdet, si in illo humilitas & charitas non fuerit.] Non ergo placet Deo, quod superbia serdauerit, & quod humilitatis iura reliquerit. Est enim humilitas quasi virtutum condimentum, sine quo insulsa, & esui apte minime reputantur: & Deus mensae suae apponi non patitur cibum, cui sapor humilitatis non fuerit adiunctus. Spernet ille labores tuos, corporis afflictationes, & mentis curas, & conatus pro nihilo ducet, si humilitate posthabita, laborans & sudans superbia tumueris. Vbi fuerit superbia, inquit Salomon, ibi erit & contumelia: vbi autem humilitas, ibi & sapientia.] Nam si superbiae tumor opera tua fuerit comitatus, non sine ignominia illorum, & tua à Domino repellentur. Si autem humilitate cinxeris, & modestia decoraueris, seruis fidelis, & sapiens reputatus cum illis libenter admittetur. Est humilitas sanctus quidam & necessarius virtutum fucus, quo si earū actiones non fuerint illatae, minus gratiae oculis bonorum apparent. Saepe vidi concione eloquen-

atissimam, & actionem litterarū subtilissimam, & alia huiusmodi ob humilitatis absentiam fuisse refutata, & non sine risu contempta. Fucus enim iste non ob vanitatem, sed ob veritatem adiectus, ideo opera nostra placere facit, quia eorū imperfectiones abscondit. Nullaque est in nostris operibus culpa, quā humilitas non venia dignam reddat: nullus defectus, quem sua comitate non suppleat. Est tandem humilitas si non vita operum, hoc enim charitati competit; at sanitas operum, sine qua putrida sunt in se ipsis, & aspicientibus fastidiosa. Nam si tinea bonorum operū superbia est, sanitas eorundem operum, humilitas erit: tinea (vt annotauit Gregorius) dānam facit, & sonitū non facit: ita superbia dum in eis in corde latet, sine eo quod ab hominibus videatur, bonorū nostrorum interiora corrodit. At humilitas dum hanc tinea superbiae tollit, opus bonū in sua integritate conseruat. Ecce ergo quare humilitas gratissima Deo sit; quia dum iustorum opera perficit, & eos decoros reddit, & Deo honorem deserit, ipsos Angelis simillimos facit, quorum semper fuit Deum honore prosequi, perfecte operari, & pulchritudine ac decore vestiti. Detestor ego superbiam Iacob, ait Dominus, & domos eius odi.] Detestatur namque ipse superbiam & elationem filiorum Iacob Patriarchae sanctissimi, qui humilitate auctus est, & celebrissimo nomine Isaac honoratus: quē patrem humile, vt Deo placiti essent, imitari debuissent. Si hanc Dominus superbiā detestatur, & odit, humilitatē Iacob in spiritualibus eius filiis diligit, & ipsos propter illam maximē gratos habebit. Quare hanc virtutem pulcherrimam semper desiderat, & quia donum magnum Dei est, semper postulat, & sine vlla intermissione opere cōple, vt gratus Deo (quod certē summum est maximē desiderabile) esse merearis.

Grego. 5. mor. c. 28

Amos 6. 8.

Deum in iustis suis Humilitatem maximē curare.

CAPVT IV.

DIFFICILE est homini, Dei voluntatem agnoscere, & tantam rectitudinem, tantamque sublimitatem angusta inuestigatione contingere. Quis enim adiuuit spiritum Domini? vt ait Isaias, aut quis consiliarius eius fuit, & ostendit illi? cum quo inuit consilium, & instruxit eum, & docuit eum semitam iustitiae, & erudiuit eum, scientiam, & viam prudentiae ostendit illi? Certē nullus. Quod si Domini potestas à nullo adiuta est, si eius iudicia à nullo comprehensa, si ipsius scientia, ac agendi ratio à nomine cognita, quid mirum, si voluntas eius, huic scientiae ac potestati conformis omnino nos lateat? Vix Domini à Paulo inuestigabiles vocatae sunt, id est, nulla humana ratione vestigabiles, nullo hominum sensu comprehensibiles. Vix autem Domini, iudicia eius, ac voluntates eius esse intelligimus, de quibus in Psalmo dictum est: Quoniam vniuersae viae Domini misericordia & veritas.] Misericordia eius imperuestigabilis est, quia extenditur ad delenda vniuersorum indulgentiam postulantium crimina: & veritas eius est incomprehensibilis, quia sine vllō fine castigat impoenitentium, & non se emendantium delicta. Vtrumque mirabile & humanum captum excedens, quod iustissimus Deus velit magna peccata vilissimorum hominum, vtrumque ea detestantium, remittere: & misericordissimus Pater in animum inducat, peccata per breue tempus duratia, quia dolore pur-

1. Jo. 4. 13. 14.

Rom. 11. 33.

Psal. 24. 10.

gata

Deus... Tom. 1.

gata non sunt, in perpetuas aeternitates punire. Quod autem de his Dei voluntatibus dictum est (quae comparatae ad effectus plures appellantur, cum tamen in ipso Deo, qua omnia vult, voluntas sit una) de aliis etiam dici potest, quod scientiam nostram & investigationem effugiunt. Sed unum est, in quo Deus voluntatem suam nobis manifestam ac perspectam esse voluit; in eo scilicet quod nobis faciendum est aut vitandum, ut ei, tanquam Domino ac Creatori nostro, placeamus. Omnia enim praecipua & universalia consilia voluntatem Dei continent, quae aperte, & sine ulla ambagibus patefaciunt, quid ab hominibus Deus fieri aut non fieri velit. Quare vox Pauli est ab ipso Deo ad loquendum moti: Haec est voluntas Dei sanctificatio vestra. Et: In omnibus gratias agite: haec est enim voluntas Dei in Christo Iesu in omnibus vobis.] Et Petrus ait: Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum, quia sic est voluntas Dei.] Ac tandem David: Notas fecit vias suas Moysi: filius Israel voluntates suas.] Et in hoc miserator, & misericors Dominus, longanimis, & multum misericors, quod voluntates suas nobis notas facit, etsi secundum eas non vivamus, & leges eius praetereamus, patienter sustinet. Est itaque voluntas Dei hominibus occulta & manifesta: occulta quidem de se; manifesta vero, quia ipse eam nobis aperuit: occulta in consiliis suis; manifesta in operibus nostris, quoniam qui iudicia sua ut a nobis in veneratione habeantur, abscondit, quid a nobis fieri velit, ne erremus, & decipiamur, benignè patefacit.

Inter has autem Dei voluntates nobis expositas ac patefactas, una est miris modis declarata, qua ab omnibus iustis submissionem & humilitatem exposcit. Nam ipsa cura, & zelo continendi eos in humilitatis officio euidenter ostendit, & impensè, plusquam cogitari possit, in ipsis humilitatem amare. Ea quidem amplius amamus, quae diligentius curamus, & sollicitius custodimus. Deus vero, qui humilitatem iustorum diligentissimè curat, & sollicitissimè servat, satis se eam magna dilectione amare demonstrat. Ut autem exponam, quanta cura Deus noster in nobis humilitatem gignat, & generatam provehat atque custodiat, liber verbis Augustini uti, qui vobis ipse docet, quantum modis impij ad poenitentiam vocentur. Ita ergo scribit: Vocat Deus undique ad correctionem, vocat undique ad poenitentiam. Vocat beneficiis creaturae; vocat impertiendo tempus vivendi; vocat per lectorem; vocat per tractatorem; vocat per intimam cogitationem; vocat per flagellum correctionis; vocat per misericordiam consolationis.] Propterea his omnibus modis nos Deus ad humilitatem incitare curat: propterea his omnibus rationibus nos ad humilitatem vocat, ut nobis certum sit, maximè curae illi esse, ut humiles simus, & de nobis modestè sentiamus.

Beneficiorum mole nos ad humilitatem pertrahit, quia simul cum illis lucem ad cognoscendam nostram maximam indignitatem immittit. Beneficiorum enim Dei, ac beneficiorum regis terreni hoc magnum invenimus discrimen, quod ista in superbiam eleuant, illa ad humilitatem inclinant. Vide Aman ex beneficiis regis Assueri in incredibilem superbiam elatum. Rex Assuerus, inquit scriptura, exaltauit Aman, filium Amadathi, qui erat de stirpe Agag hominem inquam alienigenam, ex vili prosapia natum Amalecitam, aut Macedonem, in quibus ferè semper accidit, ut ex dignitate superbiant. Et hinc quid sequutum est? Certè ut ageremè ferret, & valde iraceretur, eo quod Mardocheus

A ludæus non flecteret illi genu, nec ipsum adoraret, timens ne contra ius, & fas divinum honorem in hominem mortalem transferret. Quanta verò fuerit huius superbissimi hominis, tum indignatio, tum elatio, ex eo cognoscitur, quod pro nihilo dicens in unum Mardocheum mittere manus suas, statuit apud se omnem nationem Iudæorum in ultionem negatae adorationis perdere, atque delere. Sed vide nunc Paulum ex beneficiis Dei in virtutem humilitatis erectum: Gratias, inquit, ago ei, qui me confortavit, Christo Iesu, Domino nostro, quia fidelem me existimavit, ponens in ministerio: qui prius blasphemus fui, & persecutor, & contumeliosus.] Non mihi, aut vitibus meis, sed Deo meo accepta bona tribuo. Ille, cum essem infirmus, & egenus, atque infirmis elementis serviens, roboravit mentem meam fide & charitate, per merita Christi Iesu. Cum essem infidelis, per gratiam suam fidelem me esse praevidit; & cum essem abiectus, & vilis, me in dignitate Apostolatus, & in praedicationis ministerio constituit. Haec, inquam, accepi, non ob merita mea, sed ob benignitatem ac beneplacitum eius, qui elegit me. Cum enim prius fuero blasphemus, & malè de Christo loquens, & persecutor Sanctorum eius, & contumeliosus in mysterium gratiae suae, non potui ex me tantorum honorum particeps fieri. Ita Deus iustos concessis bonis humiliat, ut humiliter de se sentientes, maiorum donorum capaces efficiat. Et sanè si Dominus ex beneficiis gratias quaerit, etiam

B humilitatem exquirat; quia licet gratiarum actio sit opus gratitudinis, non tamen potest separari ab affectu humilitatis. Quamobrem Augustinus gratiarum actionem definiens, ait: Deo gratias agere, est sentire, omnia bona à Deo data esse, & pro eis ipsum laudare. Et alio loco: Agnosce te à Deo habere, & ex te nihil habere, ut nec superbus sis, nec ingratus. Deus itaque nos saepe beneficiis onerat, ut sancta humilitate deprimat, & depressos ad fastigia maiorum donorum attollat. Ad quod propositum pulchra est similitudo Dorothei: Ut arbores, ait, cum multo fructu onustae fuerint, inclinant ramos, & eos plerumque frangunt. Qui autem ramus nullum habet fructum attollitur in altum, & rectus asurgit: Si autem (ut à multis expertum est) lapis appendatur, inclinaturque, ne rectus asurgat, illico poma parit: Sic anima nostra, si humilietur, statim fructus edit, quantoque plures fructus attulerit, tanto magis humiliatur. Nam viri sancti, quanto ad Deum propius accesserint: tanto se iniquiores agnoscunt.] Attende quam verum sit, quod Deus te beneficiis ad humilitatem trahat, & quo pacto ex exaltatione tua, animi submissionem, sine qua omnis exaltatio periculosa est, elicere curat. Nam & beneficia in homines confert, ut glorificetur in eis. Quam verò gloriæ illi conferes, si humilitate postposita, dona eius tua merita existimes, & tibi per superbiam ascribas?

C Ipsa quoque vita longævitate Deus nos ad humilitatem inducit. Sicut enim adolescentia experimento caret, ita & matura aetas, ac multò magis senectus est experientiae parès atque magistra. Ideoque Deus, misericordia motus, solet aliquando iustorum vitam protrahere, ut suam infirmitatem quasi manibus tractent, & ex infirmitatis suae cognitione ad sui desipientiam veniant, & ex hac desipientia ac humilitate ad dona, quae in adolescentia non sunt consecuti, conscendant. O quam saepe multis annis nititur homo in summo virtutis se ponere, & in imo se reperit, conatur per orationis studium, & contemplationis exercitium familiaris esse Deo,

D quod ad humilitatem trahat, & quo pacto ex exaltatione tua, animi submissionem, sine qua omnis exaltatio periculosa est, elicere curat. Nam & beneficia in homines confert, ut glorificetur in eis. Quam verò gloriæ illi conferes, si humilitate postposita, dona eius tua merita existimes, & tibi per superbiam ascribas?

E Ipsa quoque vita longævitate Deus nos ad humilitatem inducit. Sicut enim adolescentia experimento caret, ita & matura aetas, ac multò magis senectus est experientiae parès atque magistra. Ideoque Deus, misericordia motus, solet aliquando iustorum vitam protrahere, ut suam infirmitatem quasi manibus tractent, & ex infirmitatis suae cognitione ad sui desipientiam veniant, & ex hac desipientia ac humilitate ad dona, quae in adolescentia non sunt consecuti, conscendant. O quam saepe multis annis nititur homo in summo virtutis se ponere, & in imo se reperit, conatur per orationis studium, & contemplationis exercitium familiaris esse Deo,

1. Thib. sal. 4. 3. 6. 5. 18.
1. Petri 2. 13.
2. 102.
7.

Aug. ad Ps. 102.

Esber. 1.

1. Timot. 1. 12.

Aug. in epistolâ ad Rom. In Psal. 85.

Dorothei doct. 2.

12. & ab eo, quod optat, excluditur [dicitque non sine dolore: Dum adhuc ordier, succidit me:] donec experientia propria imbecillitatis doctus, incipit se ipsum despiciere, & de suis conatibus desperare. Tūc sine conatu, sine labore quod diu optauerat, accipit, & caelestium donorum, a quibus superbus exclusum se viderat, humilis factus se possessorem videt. Hic profecto diu fortasse vixit, vt scientiam humilitatis annorum diuturnitate disceret, & per eam quasi per ianuam ad obtentionem magnae virtutis intraret. In quo verum est, quod Deus cum vitae longitudine ad humilitatem vocauit, & per experimentum humanae infirmitatis bonorum desideratorum diuitem fecit. Dicit ille, gratias pro tanto beneficio agens Domino: Vitam & misericordiam tribuisti mihi, & visitatio tua custodiuit spiritum meum.]

12. Vitae quippe protelatio illi tributa est; & misericordia, qua se ipsum agnosceret, praerogata, vt benigna Dei providentia eum ab spiritu superbiae custodiens, & liberans, copia caelestium donorum imbueret. Vel spiritus eius est a provida Dei visitatione custoditus, cum in ipsa attributione donorum Deus in homine spiritum humilitatis & propriae notitiae custodit. Nam si dona praestat, vt verbis Gregorij utar, sed hunc spiritum continuè restaurando non subleuat, citius bonum perditur, quod non a largiente custoditur. Et forte huc trahi potest illa eruditio virorum, de qua idem sanctus Iob ait: Tunc aperit aures virorum, & erudiens eos instruit disciplina.]

16. Vt auertat hominem ab his, quae fecit, & liberet eum a superbia. Prius enim Dominus quos diligit viros, aut aetate, aut saltem sensu, & maturitate facit, & tunc in quieto orationis somno erudit disciplina, vt & mala ab illis prius gesta corrigat, & a superbia, quae solet nasci ex bonis, eripiat. Profecto idem Beatus Pater Gregorius disciplinae nomine compunctionem, nos ad humilitatem, & modestiam, ac ad submissionem trahentem, intelligit. Cuius causas ediciens, sic ait: Quatuor sunt qualitates, quibus iusti viri anima in compunctione vehementer afficitur. Cum aut malorum suorum reminiscitur, considerans ubi fuit, aut iudiciorum Dei sententiam metuens, secum quaerens, cogitat ubi erit, aut cum mala vitae praesentis solerter attendens, moriens considerat ubi est: aut cum bona supernae patriae contemplatur, quae quia nondum adipiscitur, lugens conspiciat ubi non est.] His considerationibus Deus viros erudit, & in humilitate stabilis, vt vita ipsa naturalis illis ad humilitatem seruiat, qua parati ampliora dona recipiant.

Greg. 23.
mor. c. 13.

Ioan. 9.
39.

Numer.
12. 34.

His etiam, quae legimus, & quae audimus, faciente Deo, ad humilitatem vocamur. Nihilque est non solum visu, aut auditu, verum & aliis viribus mentis perceptum, quod non humilitatem praedicat, nostramque vilitatem annuntiet. Quid legis, o homo, quid audis? An gesta Saluatoris tui? Sed nihil est in eis, quod non a te humilitatem extorqueat. Nam ille [in hoc iudicium, & in hunc mundum venit, vt qui non vident videant, & qui vident caeci fiant.] Vt nimirum hi, qui sui ipsorum & Dei notitiam non habebant, ea fuerentur; & qui per superbiam putabant se videre, & medicum caecitatis respuebant, magis ac magis excæcerentur. Quid audis? An insignia Sanctorum opera? Sed illis ad humilitatem incitatis. Nam si cum Sanctis te conferas, quasi minus puffed coram gigantibus appatebis. Dicetque quod locuti sunt filij Israel, non sicut illi vano timore, sed verissima humilitate commotus: Vidi viros de genere giganteo, quibus comparati quasi lo-

A] custa videbamus. Quid audis, & legis? An sceltissima impiorum facinora? Sed illis non minus quam studiosis Sanctorum operibus ad humilitatem impelleris. Quia nihil mali ab impiis gestum est, quod tu per consensum, aut per opus non fecisses, si te gratia tui Saluatoris deseruisset. Quid tandem legis? An naturae opera, an gratiae beneficia, an gloriae iustis seruata praemia? Sed haec omnia te ad humilitatem prouocant, quia naturae bonis abusus es saepe; quia gratiae dona milles dilapidasti; quia te indignum aeterna vita fecisti. Deus ergo curat, vt vniversa, quae legis, & audis, aut alio sensu percipis, te ad humilitatem & tui despicientiam instigent. Sapienterque Basilus animaduertit, ita nos a Deo fuisse formatos, vt quicquid circumspexerimus, nos ad humilitatem trahat, & propriae vilitatis admoneat. Quo demum tempore, inquit, tui obliuisci poteris? Tui tunc obliuiscere, cum te è terra submoueris. Quod si è terra ne momento quidem subducis (coaluisti enim terrae, & concreuisti, super terram ingrederis, acquiescis terrae, teque in ea oblectas, delitigas pro terra, quicquid denique facias, sit id magnum, aut certe perexiguum, id omne in terra facis) nimirum è vicino habes, quod te tuae commonefaciat humilitatis. Vnicuiquam es iniurius, & incandesces: vnde tibi ira haec impotens: Ignominia te asperit aliquis? Non sustinuit audire: ignobilis. Dico hoc oculis acriter ira esferuisti? Quam quae audisti, atrociora contendis regerere? Demitte oculos, & conqueuit indignatio. Inspecta humo fac tecum reputes, me, qui è terra factus sum, dixit ignobilem: minus obiecit quam ipse sum. Neque enim exprobrauit terram, è qua sumptus sum, sed hominem, qui me genuit. Vnus quiuis homo animatus, quanto est terra praestantior, quae proculcatur pedibus? In eam mihi antiquam matrem, nempe terram, intendo oculos, quo sit, vt non iam contumelia loco habere debeam, quod a seruo sum prognatus. Honoris enim est, quod factus sum hac animam insignis & cohonestatus, existimat autem is se atroci affectu me contumelia, nescius quanto per eam plus mihi conciliauerit honoris. Meae enim conscius naturae, quis sim, probe noui, simul & vnde sim. Ad eam considerationis formulam, si factos nos esse de terra meminimus: humilis haec, & delecta de nobis cogitatio nullo vnquam tempore sine ira impetum plus a quo excitari. Rationem itaque tuam adiuet, & auxiliatur terra ipsa nusquam non praesens, teque primigeniae originis commonefaciens. Ad nescio quam vilem concupiscentiam si contingeret excurrere te; fac subeat mentem tuae hinc emigrationis articulus. Horam tui corporis in terram resoluendi, si ad mentem aduocaueris; momento sedabitur eiusmodi maleuada & vasaeniens concupiscentia. Terra es, & in terram abibis. Cogites, velim, membra haec tua, quae nunc velut subsultant, ardore accensa libidinis, post aliquantum desitura esse, ipsis nimirum dissolutis membris, & in terram resolutis. Fac naturae memineris, & ecce omnis illa ad improbitatem sectandam affectio pessum sit. Iugis haec cogitatio salutare quoddam amuletum est aduersus quodcumque peccatum.] Haec tenet Basilus. Et sicur haec nostra terrena substantia nos humiliat & deiecit: ita quaecumque alia ad intimam considerationem adducta, humilitatem nostraeque contemptum parturunt. Nam si illa maiora sunt, vt sunt Angeli, vel homines sanctitate, aut literis, aut alia re quapiam eminentiores, satis nos deprimunt; si vero minora sunt, dum illis abusi sumus, aut comparatione illorum inflati sumus, etiam nos vsque ad pro-

Basil.
Iom. 11.
exam-
ron.

fundum

fundum deiciunt. Si enim insania esset, si ex eo quod culicem natura superas, superbiesset non insania sit, si ex eo offeratis, quod alium hominem honoribus aut aliis donis excellas, quæ omnia sunt satis exigua? Vocat ergo nos Deus ad humilitatem per lectorem, vocat per tractatorem, quia vniuersa, quæ audimus, quæ legimus, quæ tractamus, sunt humilitatis incitamenta, & humana vilitatis indicia.

Sed quid dicam de intimis cogitationibus à Deo immixtis, quibus nos ad mentem humilem aduocare curat? Equidem puto eas tantas esse, & tam manifestas, vt nullus, quantumvis ignarus, eas valeat ignorare. Verè, ô homo (vt nunc in alio sensu verba Michæ vsurpè) [humiliatio tua in medio tui,] quia in corde tuo non raro, sed frequentissime, non aliquo vitæ tempore, sed semper verba Dei audis, quæ te statuunt ante faciem tuam, & tuam vilitatem aperiant. Si te Deus per immixtam cogitationem, de peccatis reprehendat, habes vnde mirum in modum humiliaris. Nam quid, quæso, magis humiliet, quam vox summi regis, seruum suum nequam vocantis, malum & pigrum vociferantis, & vltionis de eo accipiendæ memoriæ facientis? Increpat ille mare, & exsiccat illud, & omnia flumina ad desertum adducit,] quia dum nos ob peccata reprehendit, quasi præ timore arescimus, & ab omni tumore & propria reputatione deficiamus. A fortitudine manus tuæ, inquit Dauid, ego defeci in increpationibus: propter iniquitatem corripuisti hominem. Et tabescere fecisti sicut araneam animam eius. Cum me variis doloribus & persecutionibus affligis, ac duris increpationibus propter iniquitates meas corripis, & reprehendis, quidni deficiam, & te iratum considerans, præ timore, & meæ vilitatis cognitione tabescam? Et sanctus Ieremias ait: Memoria memor ero imbecillitatis, scilicet meæ, & peccatorum, ac miseriarum mearum, & cum à Domino huiusmodi cogitationes accepero, tabescet in me humiliabiturque anima mea. Si verò Deus suorum te beneficiorum commonefaciat, quam efficaciter hæc cogitatio ad humilitatem adigerit, dum te peccatis beneficia repensasse, & donis ingratiuidine respondisse cognouerit? Quidni dicas, dum te vides cælestibus donis profusè indignum, quod dixit Iacob: Domine, minor sum cunctis miserationibus tuis, & veritate tua, quam expleuisti cum seruo tuo. Verè minor, id est, indignus: quoniam si ob peccata mea indignationem tuam, ac acerbissimas pœnas sum commertus, quomodo vel minima gratia, aut exiguo beneficio dignus existam? Si tandem Deus te de agendis & omittendis admonet (nam ad hæc tria cogitationes à Deo immixtas reuocare libet) quam copiosa leges humilitatis se offert. Intelligis namque te agenda sæpe prætermisisse, & non agenda sæpius perpetrasse. Sentis te ad bona faciendâ ignauum & tardum, ad verita diligentem & pronum. Experitis te virtutis opera auersantem, vitia peccatâque diligentem. Væ qui contradicit fictori suo, testa de samis terræ. Væ tibi testa vilissima, lutum fragilissimum, qui voluntati Domini reluctaris, & ad oppositum eius, quod præcipit, sæpe manus extendis. Væ tibi, si non humilitate vestiaris, quia nihil sapienter cogitabis, quod non te deiciat, & tibi præceptum humilitatis indicat.

Cui verò hæc non sufficiunt, Deus eum flagellis, & tribulationibus, & malis humiliat, vt si non miseratio à nequitia superbiæ liberet, & tribuat intellectum auditum. Intelligebat hoc Iu-

A dith, quæ cum populo Dei in tribulatione constituta, vt à vastatione liberetur, remedium humilitatis assumit. Humiliemus, inquit, illi animas nostras, & in spiritu constituti humiliato, seruietes illi, dicamus flentes Domino, vt secundum voluntatem suam sic faciat nobiscum. Intelligebatque Eliu apud Iob, qui inter alia de viro iusto à Deo percusso inquit: Consumpta est caro eius à supplicis, reuertatur ad dies adolescentiæ suæ. Vt scilicet qui prosperitate superbiaerat, & ab humilitate status innocentie discesserat, doloribus eruditus, ad florem illius spiritualis adolescentiæ, in qua Deo subdebat, redeat. Multiplici autem flagello iusti ad humilitatem reuocantur. Nam aliquando doloribus, angoribus, agitudinibus, persecutionibus, & aliis aduersitatibus atterit eos Deus, vt humiliter de se sentiant, & suam imbecillitatem aduertant. Ob hanc causam Agar afflictâ à Sara est, & fugæ, ac quasi exilij in eomoditates experta. Quare monetur ab Angelo: Reuertere ad dominam tuam, & humiliare sub manu illius: vt scilicet humilitatis itinere secuta domum tuam repetas, & ab heræ percussione libereris. Et Salomon ait: Antequam cõteratur, exaltatur cor hominis: & antequam glorificetur, humiliatur. Ac si diceretur, contritus & afflictus est homo, quia seipsum per superbiam extulit, vnde vt à malis liberetur, & ad antiquam prosperitatem redeat, necesse est vt seipsum humiliet. Ad hoc autem referre possumus quod Augustinus ait, minimas creaturas, hominique molestas, à Deo fuisse conditas, vt ipsius hominis superbiam reprimerent. Nam propter superbiam, inquit, instituit Deus istam creaturam minimam & abiectissimam, vt ipsa nos torqueret: vt, cum superbus fuerit homo, & se iactauerit aduersus Deum: & cum sit mortalis, mortalem terruerit, & cum homo sit, proximum hominem nõ agnouerit, cum se exereit, pulicibus subdatur. Quid est quod te inflas humana superbia? Homo tibi dixit conuicium, & timuisti, & iratus es: pulicibus resiste, vt dormias. Cognosce qui sis. Nam vt noueritis, fratres, propter superbiam nostrâ domandam, creata ista, quæ molesta nobis essent: populum Pharaonis superbum potuit Deus domare de visis, de leonibus, de serpentibus, Muscas & ranas illis immisit, vt rebus vilissimis superbia domaretur.

B Illi verò, quibus temporalis afflictio ad humilitatem non sufficit, solent duriori flagello puniri, dum quibusdam defectibus subiaccere sinuntur, quos maxime cupiunt evitare. Vt scilicet videntes se leui tentatione victos, & modica culpa, quâ horrebant, prostratos, sciant se virtute pusillos esse, & à nimia sui æstimatione recedant. Huius rei testis omni exceptione maior sit Beatus Gregorius, qui Diaconum suum alloquens, sic ait: Magna est, Petre, omnipotentis Dei dispensatio, & plerumque contingit, vt quibus maiora dona præstat, quædam minora non tribuat, vt semper eorum animus habeat vnde seipse reprehendat, quatenus dum appetunt perfecti esse, nec possunt, & laborant in hoc, quod non acceperunt, nec tamen elaborando præuolent, in his, quæ accepta habent, se minimè extollant; sed discant, quia ex seipsis maiora bona non habent, qui in semetipsis vincere parua vitia atque extrema non possunt. Hinc est enim quod perduto Dominus ad terram repromissionis populo, cunctos fortes, atque præpotentes aduersarios eius extinguens, Philistæos atque Chananzos diutius reseruauit, vt sicut scriptum est: In eis experiretur Israël,] quia nonnunquam, vt dictum est, eis etiam, quibus magna dona tribuit, parua quædam reprehensibilia relinquit, vt semper habeant contra quod bellum gerant, & depictis magnis ho-

C

D

E

Iudith 8. 16.

Iob. 33. 25.

Gen. 16. 9.

Prou. 18. 12.

Aug. tra. 1. in Iob.

Exodi 8. 6.

Greg. 3. dialog. c. 14.

Iud. 3. 4.

Michæ 6. 14.

Nabum 1. 4.

Psal. 38. 12.

Thren. 3. 20.

Gen. 32. 10.

Ia. 45. 9.

libus, mentem non erigant, quando eos adhuc adu-
erſarij etiam minimi fatigant. Fit itaque vt miro
modo vna, eademque mens & virtute polleat, & ex
infirmitate laſſecat, quatenus & ex parte conſtructa
ſit, & ex parte ſe conſpiciat eſſe deſtructam: vt per
bonum, quod quaerit, & habere non valet, illud
ſeruet humiliter, quod habet.] Hæc Gregorius. Et
in eandem ſententiam Bernardus putat concupi-
ſcentiam in nobis eſſe relictam in ſuperbiæ reme-
dium, & leuia delicta permiſſa. Eius verba ſunt:
Sicut de concupiſcentia diximus, quod licet dam-
nationem abſtulerit, quia iuxta Apoſtolum, nulla
damnatio eſt his, qui ſunt in Chriſto Ieſu. Tamen ad
humiliandum nos ipſam adhuc patitur viuere in no-
bis, & grauius affligere nos, vt ſentiamus quid nobis
gratia præſtet, & ſemper ad illius auxilium recurra-
mus. Sic & de minoribus iſtis peccatis pia diſpenſa-
tione nobiſcum agitur, vt non penitus auferantur,
ſed in illis noſ erudiat Deus, vt cum minima cauere
non poſſumus, certi ſimus, quod non noſtris viribus
maiora ſuperemus, ſemp̄que timorati, & omnino
ſolliciti ſimus, quomodo eius gratiam non amitta-
mus, quam nobis tam multipliciter neceſſariam eſſe
ſentimus.

Si verò quis nec per afflictiones, nec per leuium
deſectuum permiſſionem ad humilitatem trahatur,
iam ſinitur in apertam iniquitatem cadere, vt mani-
feſtum peccatum abſconditam ſuperbiam detegat,
& homo, qui cecidit, humilitatem, qua carebat, ha-
bere contendat. Audiamus aliquos ex patribus de
hac re loquentes. Laurentius Luſtinianus inquit:
Fatendum igitur eſt, ſuperbis vtile eſſe cadere in ali-
quod apertum & maniſeſtum peccatum: vnde per
humiliantem infirmitatem ſibi diſpliceant, qui antea
ſibi placebant, dum ſtarent. Salubrius enim Petrus
ſe infirmum conſpiciens, humiliavit ſe, quando fle-
uit: quàm ſibi applauſit, quando præſumpſit. Hoc
proteſtatur Pſalmus, dicens: Imple facies eorum
ignominia, & quaerent te Domine.] Oportet namq;
humiliter ſentire de ſe nitentem ad ſuperiora & al-
tiora: ne dum ſupra ſe attollitur, cadat ad ſe, niſi in ſe
firmiter per veram humilitatem fuerit ſolidatus. Et
quia niſi humilitatis merito maxima minimè obti-
nentur; propterea, qui prouehendus eſt, correptione
humiliatus, humilitatem meretur. Gregorius verò
ſic ait: Nonnulli enim per accepta dona virtutum,
per impenſam gratiam bonorum operum, in ſuper-
biæ vitium cadunt, ſed tamen quò ceciderint, non
cognoſcunt. Proinde contra eos hoſtis antiquus,
quia iam interiùs dominatur, etiam exteriùs ſauiſſe
permittitur: vt qui in cogitatione elati ſunt, per car-
nis luxuriam proſternantur. Scimus autem quia ali-
quando minus eſt in corporis corruptionem cadere,
quàm cogitatione tacita ex deliberata elatione pec-
care: ſed cum minus turpis ſuperbia creditur, minus
vitatur. Luxuriam verò eo magis erubeſcunt homi-
nes, quo ſimul omnes turpem nouerunt. Vnde fit
plerumque, vt nonnulli per ſuperbiam in luxuriam
corruentes, ex aperto caſu malum culpæ latentis eru-
beſcant, & tunc etiam maiora corrigunt, cum pro-
ſtrati in minimis, grauiùs confunduntur. Reos enim
ſe inter minora conſpiciunt, qui ſe liberos inter gra-
uiora crediderunt. Pia ergo Domini diſpenſatione
laxatus nonnunquam Behemoth iſte, de culpa ad
culpam trahit, & dum plus percutit, inde eum, quem
ceperat, amittit: atque vnde viciffe cernitur, inde ſu-
peratur. Conſiderare libet intra munitum gratiæ ſi-
gnum, quanto Deus fauore miſericordiæ nos conti-
net. Ecce qui de virtute ſe extollit, per vitium ad hu-
militatem redit: qui verò acceptis virtutibus extolli-

tur, non gladio, ſed (vt ita dixerim) medicamēto vul-
neratur. Quid eſt enim virus, niſi medicamentum?
Et quid eſt vitium niſi vultus? Quia ergo nos de me-
dicamento vultus facimus, facit ille de vulnere me-
dicamentum: vt qui virtute percutimur, vitio cure-
mur. Nos namque virtutum dona retorquemus in
vſum vitiorum: ille vitiorum illecebras aſſumit in
artem virtutum, & ſalutis ſtatum percutit, vt ſeruet:
vt qui humilitatem currentes fugimus, ei ſaltem ca-
dentes hæreamus.

Hoc igitur eſt terribile [verbum factum in Iſraël,
quod quicumque audierit, tinniet ambæ aures eius,]
vt qui ſuaui medicamine, qualis eſt afflictio, qualis
etiam fortè eſt leuis deſectus, ad humilitatem non
inducitur, acerbiffimo hoc remedio curetur. Tatum
enim bonum eſt, humilitas, & tam impenſe eam Do-
minus in nobis deſiderat. vt etiam iniuriarum ſua-
rum permiſſione (quæ ſumma mala noſtra ſunt) ho-
mines in via humilitatis erudiat. Hoc eſt illud me-
dicamen, de quo Baſilius ait: Atque illud etiam ſcire
conuenit, peccata viroſorum virorum plerumque
etiam euenire ex conſilio Dei, ad ipſorum vtilita-
tem. Cum videlicet Deus eos labi interdum permit-
tat, ad ſanandam aliquam animi eorum elationem,
quæ præceſſerit, cuiuſmodi eſt, quod Petro dictum
eſt, & in ipſo etiam contigit.] Medicamen (quod vix
credibile eſt) vtile ſuperbis hominibus, quia licet ma-
lum ſit illis, cadere, bonum tamen & vtile eſt, per me-
dicinam quoque acerbam & amaram, à peccato ſu-
perbiæ liberari. Vnde Auguſtinus ait: Et ideo a deo
dicere ſuperbis eſſe vtile cadere in aliquod apertum
maniſeſtumque peccatum, vnde ſibi diſpliceant, qui
iam ſibi placendo ceciderant. Salubrius enim Petrus
ſibi diſplicuit, quòdo fleuit, quàm ſibi placuit, quan-
do præſumpſit.] Hoc dicit & ſacer Pſalmus: Imple
facies eorum ignominia, & quaerent nomen tuum,
Domine.] id eſt, vt tu eis placeas quaerentibus no-
men tuum, qui ſibi placuerant, quaerendo ſuum.]
Hæc Auguſtinus. Ex quo conſtat, non ſolos peccato-
res, ob ſuperbiam & elationem, à Deo deſeri, vt in
grauiffima peccata labantur, ſed iuſtos etiam eadem
leueſſima, ſi per ſuperbiam efferantur, pena mul-
ctari. De illis inquit Paulus: Propter quod, id eſt,
propterea quòd cum Deum cognouiſſent, non glo-
rificauerunt eum, nec ei gratias egerunt, ſed euan-
uerunt in cogitationibus ſuis, tradidit illos Deus in de-
ſideria cordis eorum, in immunditiam: vt contumel-
liis afficiant corpora ſua in ſemetiſipſis,] & cætera, quæ
ſequuntur. His autem inquit idem Apoſtolus: Si
præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos qui
ſpirituales eſtis, huiuſmodi inſtruite in ſpiritu lenita-
tis, conſiderans teipſum, ne & tu tenteris.] Viroſ ſpi-
rituales, id eſt, Dei cognitione & amore pollentes,
vitamque ſpiritualem ſectantes alloquitur. Illis verò
quid dicit. Sanè vt cum fratrem cecidiſſe deprehē-
derint, cum ad eum corrigendum acceſſerint, ne pro-
pria infirmitatis obliuiſcantur. Sciant ſe potuiſſe in
idem crimen incidere, & hac cogitatione correcti,
iram temperent, & delinquentem non ſine lenitate
& miſericordia corripiant. Si aliter fecerint, fortaliſ
tentabuntur, & in tentationem inducentur, vt ſuper-
biam in contemptu fratris admiſſam ſimile, aut ma-
ius peccatum puniat, permittente Deo, vt qui ſe gra-
uiter peccaſſe per ſuperbiam quali ignorabat, in gra-
ue, & ignominioſum peccatū cadat. O acerbiffimum!
humilitatis habedæ remedium! quàm apertè maniſe-
ſtas, Deū in nobis maxime humilitatem optare, cuius
cauſſa bona ſupernaturalia gratiæ & charitatiſ in
iuſtis petire ſunt, & vt humilietur, ex amicis ſuis
ſeruos diaboli, & mancipia impuriſſimorum aſſe-

Bernar.

Iuſtin. in
ligno vi-
ta. tracta-
tu de hu-
mit. c. 6.Pſal. 82.
17.Greg. 31.
mor. c. 11.1. Reg. 3.
11.Baſil. ſer-
moni. 81.

Matt. 25.

Aug. lib.
14. de ci-
uit. Dei.Pſal. 82.
17.Rom. 1.
24.Galat. 6.
1.

ctuum

etiam fieri permittit. Quis non timebit te, o rex gentium? Quis iam non intelliget, tuam voluntatem, nostram esse humilitatem?

Alia tandem via est multo desiderabilior atque felicitior, qua Deus homines ad humilitatem incitare curat; ea autem est insulio intima consolationis. Nam pius ille Dominus, qui animas sanctas consolatur in secreto orationis, non ut eas perdat, sed ut magis magisque sanctificet, ita immissa luce suam benignitatem, & hominis indignitatem offendit, ut homo quo amplius recipit, venus se humiliet, & diuinis illustrationibus indignum existimet. Quod quidem fuit Isaia ore nuntiatum: Omnis, ait, vallis exaltabitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Ille scilicet, qui intus est & paruulus, beneficio Dei, & gratiae, ac donorum insulione exaltatus, mons magnus virtute fiet. Hic autem mons factus abundantia diuinæ consolationis, dum humilitate creuerit, ex accepta consolatione in maiorem perfectionem assurgit. Nam cum feceris mirabilia, Domine, ut ait idem Propheta, non sustinebimus; à facie tuâ montes defluerunt. Quenam sunt ista mirabilia, nisi quod tu Deus deorum, Domine, ad nos pusillos, & nullius pretij descendas, quod ad nos in abdito cordis loquaris, quod delicias tuas esse nobiscum reputes; quod nos desiderio humanae consolationis vacuos, vix credibilibus, ab his, qui experti non sunt, consolationibus repleas: Cum hæc feceris, quis sustinebit? Quis quantumuis mons, quantumuis sanctus, atque perfectus, non liquebit? Quis non præ humilitate, quis non præ sui abiectione deficiet? Si de sursum super nos lapis, aut sagitta veniat, quasi naturaliter contabimur, & cadimus in terram, & sic absque læsione nos mansuros putamus. Ita cum radius, aut fulmen diuinæ consolationis de supernis ad nos descendit, erudiente nos Deo, humilitate deprimitur, ut sine periculo tam ineffabili dono perfruamur. De hac humilitate Bonaventura illud Ecclesiastici interpretatur: Tripliciter sol exurens montes, radios igneos exufflans, & resurgens, radiis suis obæcat oculos. Spiritus enim diuinus, vel eius consolatio exurit montes tripliciter, quia memoriâ sanctis cogitationibus replet; illuminat intellectum, & inflammat voluntatem. Claritate autem sua obæcat oculos: nam aucta in nobis luce cœlesti, que quam patrum sciamus, & finis, aperit, omnis antea concepta præsumptio lassescit. Cum ergo prope Dominum nos esse cognoscimus, cum eius præsentia consolamur, tum Babylon superbia cadit, & omnis elatio & arrogantia discedit. Tunc Angelus diuini instinctus ad nos venit, & piscinam cordis nostri mouet, ut ab omni tumore sanemur. Tunc vnus de Seraphim volans ad nos, calculo amoris Dei non solam linguam, sed & cor tangit, ut dum exterius verba humilis confessionis proferimus, interius de nobis ipsis humiliter sentiamus. Et certum est apud Patres, ac constitutum, consolationem, aut illustrationem, que suscipientem non humiliat, sed in superbiam erigit, non à Deo, sed à malo spiritu proficisci. Eamque non veram, sed falsam consolationem esse, quam ad intentum nostrum nouit diabolus simulare, & veræ consolationis quasi obducto colore contegere. Si itaque tot modis mittitur Deus iustos suos ad humilitatem pertrahere, & tam admirandis ac variis itineribus ad sui ipsorum cognitionem adducere; quis non intelligat hanc virtutem esse Deo amabilissimam, nobisque apprime necessariam, sine qua nec bene cœlestibus donis, nec vitæ diturnitate vtimus: nec que re ad cogitamus, que legimus, aut audimus, probè intelligimus, nec flagellis, aut con-

solationibus ad salutem erudimur?

Quod Humilitas, est magna sapientia.

CAPVT VII.

I s, qua dicta sunt, lectis & animo comprehensis, statim quasiio humanum intellectum pulsat, quare Deus tam auidè in nobis humilitatem querat, & virtutem hanc quasi præ omnibus aliis sitiat? Quare ille, qui excelsus est, & sublimis, à nobis non celsitudinem mentis, sed abiectionem, non sublimitatem, sed humilitatem exquirat. Huius rei non vniam tantum, sed multas causas, dum eam inuestigamus, inuenimus. Ac prima sit, humilitatem, magnam esse sapientiam, que homines à cæcitate & caligine ignorationis abstrahat, & in clarissima quadam luce constituat. Christi Saluatoris nostri munus præcipuum fuit, homines sapientes facere, ab erroribus eripere, & viam illos veritatis edocere. Nam ille, qui verbum Patris est, quid in cordibus nostris nisi verba veritatis infunderet? Ille, qui sapientia est Dei omnipotentis, quid nobis nisi sapientiam instillabit, & ad viam prudentiæ attingendam inducet? Audi Israel mandata vitæ: & quis erit huius laboris fructus? Auribus percipe, ut scias prudentiam. Ipse Christus, est [vita nostra,] ut ait Paulus, cuius mandata hoc habent, ut homines de itineribus prudentiæ ac sapientiæ erudiant. Iuxta illud, quod de testimoniis ipsius Domini scriptum est: Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis. Et iterum: Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Merito que idem sanctus Propheta munus iusti autumat considerare, & loqui sapientiam. Os iusti, inquit, meditabitur sapientiam, & lingua eius loquetur iudicium. Lex Dei eius in corde ipsius, & non supplantabuntur gressus eius. Ita profecto est. Nam si os interius iusti, id est, mens eius, fuerit sapientiam meditata; si verba iusta, & diuina voluntati conformia ipse fuerit eloquutus: Si amorem suum in lege Domini collocauerit, & amorem terrenorum repulerit, tunc in via, quam in cœlum tendens conficit, non cadet, nec eum astus aduersarij decipiet. Quid amplius? Ioannes præcursor Domini eius aduentum præcessit, ut conuerteret corda patrum in filios, id est, mores sanctorum patrum ad iniquos filios transferret, & incredulos ad prudentiam iustorum, parare Domino plebem perfectam. Ex quo habemus iustorum prudentiam, siue sapientiam, homines perfectos facere, & ad imitationem Sanctorum adducere. Quæ cum ita sint, Christus, qui in hoc natus est, & in hoc venit in mundum, ut testimonium perhiberet veritati, hoc à nobis exigit, ut veritatem ab ipso traditam teneamus, & veram sapientiam ab iplo reuelatam ad discamus, & repellentes stultitiam ac cæcitatem, in conspectu eius sapientes simus. Quia ergo humilitas, sapientia est, & hæc ipsa sapientia quam Christus docturus aduenit, ideo in nobis tam sollicitè humilitatem curat, sine qua doctrinae suæ vacui manerimus, & legis suæ transgressores efficiuntur.

B

C

D

E

F

Baruch. 3.9.

Coloss. 3.4.

Psalm. 18. 8.9.

Psalm. 36.30.

Luca 1. 17.

Io. 18. 37.

se ipsum;